

איהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

פטומי מילי. אין אלו אלא דברי תנחומין בעלמא לפטס את לכו: הא לא אמר ליה מדעפיה אסור. אלמא על כרחיה מקיים תנאה לפיך אינו מכר והובא ליה כרביה ולא אמרי' פטומי מילי נינהו הואיל ולא אתני מוכר: א"ל. הא דרבא נעשה כאומר מדעמיה אתמרה. הכי אמר רבא לעילוי מאי שנה רישא מאי שנה סופא אמר רבא סיפא כיון דבעי מוכר לאתניו ולא אתני והלוקח קאמר ליה מנפשיה נעשה כאומר ליה מדעמיה אחזירנה לא אס' ארצה וע"ג דלא פריש מדעמיה כמאן דפריש דמי ואין עליו לכופו הלך באימה וז' קבלתה השמא הוא הדר זבין וזין להו: דכסב לה גיטא לגביטו. שלא תוקף לביטול ולא כהני לה על תנאי אם מתי: פטומי מילי. אין איהו דבעי מוכר לאתניו ולא נלחמו ואם תרצה משא לאתרי: ואי לאו פטומי מילי מאי. ואף אם אמרה באמת ונקבלת שבעה גמורה מאי: בדירה קיימא כו'. בתמיה. הגט אינו אלא מדעת האיש וצריך למוסרו לה על התנאי ואם לא התנה בשעת אמרה תנאי שלה אינו כלום ואפי' אמרה קודם לכן ולא דמי לתמון דמשעבד נפשיה בדירבויה: **מתן מעוט.** התנה על מתן כן קונה הכל ואם לאתרי מתן מעוט התנה אין בדבריו כלום: **דרדקא קרעיה.** נמתייה. וכי לא ארס גדול הוא לא קרעו בלא טעם: **אני אומר אסמכתא קניא.** הייתי רגיל לומר קנה הכל דאסמכתא קניא אבל מנימוי חלוק עלי והחזירני מדברי. והא אסמכתא היא בעטמה בעלמא לקמון על דבריו שאם לא ימלא דבריו יתן לו שום מתחיים במנה: **רבי יוסי.** כפרק גט פשוט (כ"ג דף קסח.) זה שפרע מקלת חובו והשליש את שטריו כו': ואיבעית

הגרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומנימוי דאסמכתא: (ב) בא"ר ומיהו לרב הנה. ג"כ בלומר אלג בלא ר"ב לא קשה דרב הנה ארבי הנה דבגמרא דנדרים נשתע דחוס כשפיטות ארביה דרב הנה דאסמכתא לא קניא והלא ס"ל מקשה בשעת מתן מעוט דיש לתון טעם דבשעת מתן מעוט על דעת כן הולכו כ"י אלג לר"ב וכלל לתרוי' שהולך מנימוי לחזירי. אפי' שיהי' דיע מלמה דר' אבהי משום דלאן קנה יומר כיון דעל דעת כן הולכו עד שהחזירו מנימוי שטר ד"ג ס"ל דאף לאתרי מתן מעוט קונה הכל אפי' בלא לתרי משרי' כן הולכו:

גליון הש"ס

כ"ג ב"ב ה"ה לוקח ב"ב לאמרי' י"ן כחנות דף סג ע"ה תוס' ד"ה כרבא הנה:

הגרות הגר"א

[א] תוס' ד"ה פטומי כו'. ר"ב ע"י הביא והש"ס: [ב] שם ד"ה ומנימוי. אלמא בטאר כ"י. ר"ב ודמתי' מתן דכל מעשיו קנה: [ג] שם ור"ח חזק כ"י. ר"ב ור"ד הנתיב וכתב דבערין כלמת קנה המוכר וע"י ר"ב שם ד"ה ד"ו כ"י שכתב מרבי חז"ל דלא קנה ור"ד כ"י:

פטומי [א] מ"י בעלמא הוא. דוקא הכא שכבר עמדו על סוף לקטת שלא באחריות והיה מוטעך הלווקח שלא היה מתרצה המוכר למוכרה באחריות והוא לא היה רוצה להניח מלקטתה בשביל כך ולהכי הוא פטומי מילי בעלמא אבל אם בתחילת הדברים שפתח המוכר קני לך שדי דלוי טרפי לה מינק כו' לא היה פטומי מילי אלא מתנאי גמור כי בודאי לא נתכוון ללוקחו אלא באחריות כמו שפתח לו המוכר ונפקא מיניה למ"ד [אחריות] לאו טעות סופר הוא א"ו לשאר תנאים וכן בסמוך מייירי שנתרצה וגמר בדעתו ובכפי לגרס בלא תנאי והיא באמה לנתנו בדבריה:

קמ"ל. פירוש דקני נמי אדעתא דידה מקנה לה אינו חוזר דגם היא לא אמרה אלא פטומי מילי משמע הכל דש"מ המגרס אשה סתם אם עמד אינו חוזר כגט וכן משמע במי שאחשו [גיטין דף ע"ה: ושם] שהולך שמואל לתקן בגיטא שפדי מער' אם מתי יהא גט ואם לאו לא יהא גט ומכאן מקשה ר"מ על פ"ה ור"ח דפי' הא דאמר רב הונא במי שאחשו [סג דף ע"ה: ושם] גיטו הכי הוא כמתנתו מה מתנתו אם עמד חזר אף גיטו אם עמד חזר ופי' דאסמכתא ש"מ קאי דכשתן גט סתם אם עמד חזר כמו במתנה ומיהו י"ל עמוד דהכא ושמואל פליגי ארבי הונא דה"ג פליגי עליה התם רבה ורבא ושזו מקשה ר"מ שם על פירושו ומפרס' דרב הונא אמתינות דהתם קאי אמתיים אם מתי מתולו זה כ"ו אבל כשתנות סתם מודה רב הונא דאינו יכול לחזור ושם [ד"ה אמר] מפרס': **לאחר** מתן מעוט אם קנה א"א כנגד מעותיו. וא"ת יקשה דכפרין כסמוך מי קאי' קני לגביינא והלא אמר ליה קני הכל לסוף ג' והכל אינו קונה ולכן אף כנגד מעותיו לא יקנה ואע"ג דלעיל בפרק הוביב [דף מח: ושם] אמרינן גבי ערבון שקונה כנגד ערבון מעות ויקנה הכל אלא שמתנה שאם יחזור בו מוכר שיקנה כפליים וי"ל דהכא ה"פ לאחר מתן מעוט לא קנה אלא אם התנה עמו קני לגביינא קני כנגד מעותיו וא"ת כי התנה נמי לגביינא לא יקני דאסמכתא הוא כדפריש לקמן וי"ל דהכא רב הונא קאמר לה דאמר בשעת מתן מעוט קנה הכל אע"ג דבשאר אסמכתא לא קני והטעם מפרש בסמוך וה"ג שלא בשעת מתן מעוט קני לכל הפחות כנגד מעותיו:

ובג"ו אמר אסמכתא אם קניא. לומר החזירני מדברי כדפי' בק"י וא"ת בלא מנימוי נמי קבלה רב נתמן כפרק גט פשוט (כ"ג דף קסח.) ושם מרבה בר אבוב אמר רב אין הלכה כר' יוסי ומיהו יש ספרים דגרסי הלכה כר' יוסי ואי אפשר לגרוס כן בדמוכח כפרק (א) [ארבעה נדרים] (נדרים דף ס.) גבי הווא (ב) דאחפיים וכוותיה כב"ד ואמר אי לא אחינא עד לתמן יומין ליגטלו וכוותיה ולא חלמא אמר רב הונא כתיבין וכוותיה ופריך והא אסמכתא היא ומשי' שאני הכא דאחפיים ופריך כל היכא דאחפיים לאו אסמכתא היא והמתן מי שפרע מקלת חובו והשליש שטריו כו' ואמר רב נתמן אמר רבה בר אבוב אמר רב אין הלכה כר' יוסי ועוד ק' דמאי פריך התם ארבי הונא מדריב נתמן והא רב הונא פליגי עליה הכא ואמר בשעת מתן מעוט קונה הכל וא"ת ליה דאסמכתא קניייה (ג) ומיהו לרב הונא יש ליתן טעם דכשעת מתן מעוט לא חשיב לה אסמכתא דהתם כדנדרים ודאי היא אסמכתא דליון חפץ שימקיים הקנס והגומא אלל מתנה כן להספקין חזירו כל הא על דעת כן מליו מעותיו שהתא הודה משוקעת בדיו אם לא יתן לו עד שלש שנים אבל לרב נתמן דאמר דאף לאחר מתן מעוט קונה הכל לא יתכן טעם זה ומפרש ר"י טעם שזה לשניהם דהכא קני טפי מבעלמא שבתחילת המשכנתא היו קאת עינין מוקח וממכר שמקנה לו כל הקרקע להשעבד לו כחבורת משכון וגם עשה לו טובה בהלוואה הלכך כשמתרצה לו שיהא שלו אם לא יתן לו עד ג' שנים יש בדעתו לקיים ולא להסמיכו על דבריו אמר כן אלא גומר בדעתו להקטת לו לרב הונא כדלית ליה ולרב נתמן מקמי דהדר ביה כדלית ליה ומשום דעדיפא הך אסמכתא משאר אסמכתא אחי שפיר (נמי) למנימוי ולרב נתמן צמר דלהדרייה מנימוי דמהי הכא מעשיו בלא כ"ד חשוב ובפ"ג דנדרים [דף ס:] אמרי' והלכתא אסמכתא קניא והוא דקנו מיניה כב"ד חשוב וסמך קנו מיניה היינו קנין סודר וקנין סודר אינו אלא מעשיו דלא מהני לקנות בו אחר זמן כיון דבההיא שעתא כבר הדר סודר למרי' כדאמר בפרק השותפין כדנדרים [דף מח:] [א] אלמא בשאר אסמכתות אפי' מעשיו לא קני אלא דוקא כב"ד חשוב ומיהו קנס שעושין בשעת שידוכין מהי אפילו לא קניו כב"ד חשוב כיון שזהבין בו כל העולם ולכן עדיפא דהוי אסמכתא דלקמן [דף עה:] דקניא ועוד דכדן הוא להתחייב כל החומר בו קניו שמכרו את חזירו וכן אם קבל עליו המלמד כשעה דהוי אסמכתא דקנס אם יחזור בו ולא נמאס מלמד אחר מומין א"ן זה אסמכתא דלא חשיב גווס כיון שמתפירו והוי כמו [קמן דף קד:] אם אוכיר ולא אעביד אשלים כמיעבד דלאו אסמכתא היא וא"ת בפרק ארבעה נדרים דפריך מרבי נתמן ארבי הונא טפי ה"ל למיפריך דרב הונא ארבי הונא דרב הונא א"ת ליה הכא דאסמכתא לא קני אע"ג דתפיים המלוה והוי כמו אחפיים דהתם דקאמר לאחר מתן מעוט לא קנה וי"ל דהתפסיה דהכא דהוי במקרקעי לא חשיב כחפיים דהתם דהוי במטלטלי [א] ור"מ מירך דקשה לדעיל דלא קשיא דרב הונא דאמר הכא בשעת מתן מעוט קנה ארבי הונא דנדרים דהכא קני משום דתפיים מלוה גופיה ולעיל בפרק הוביב [דף מח:] דלא קני מוכר הערבון אע"ג דתפיים ליה היינו משום דלא קני לוקח כפליים דאינו לא תפיים: **א**

נה א ב ג ד ח יו
מל' מביה הל"ג
ובכ"ת שם טו"ע ר"ב פ"י
קמ"ד פ"י א ו"ע טו"ע
ח"מ פ"י ח טו"ע א ופ"י
ז וע"ג:
ג ד מ"י פ"ו מהל' מל"ה
ה"ל ד יע"ן בשבטות
ובתנוד' משה פ"ג לאין
ק"ג טו"ע ר"ב פ"י קמ"ד
פ"י ד וטו"ע ח"מ פ"י
ח פ"י ט:
ג ד מ"י שם ופ"ה מהל'
מביה הל' ז וע"י
בכ"ת פ"ג ע"ן פ"ג
טו"ע ח"מ פ"י ח פ"י
ט:

מוסף רש"י

אסמכתא. הכשתא נחתא
שארס מנתיב את תיביו
למתן עלי שאם לא יקיים
תנאי יתן וכן דע"ר ח"ח:
היינו דבר דליתו יתן לו
דמעותו אלא סמוך על דבר
שאינו דפסיר שהוא יוכל
לגמ' ופטומים שמתחין אותו
(פ"ה ד"ה) המבטיח
לחזירו דבר על מתן שיעשה
דבר למתד וסמוך בלבו
כשתם החלו שיהיה לקיים
הדבר שביעו זמן וכשיגיע
הזמן יאמרו ולא יוכל לקיים
(ר"ב ד"ה ב"ב פ"ה) לא
קניא. ואינו נתפס כמתנא
ולא יספיד כן [ש"ס].